

بسم الله الرحمن الرحيم

تدبر در قرآن

سوره مبارکه کوثر

استاد ضرابی ۱۳۹۹

جلسه سوم

آیه شریفه: «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ (۱) - ما تو را [چشمه] کوثر دادیم (۱)» -
بخش دوم

عنوان: دو آیه در مقابل یکدیگر

وقتی آیه شریفه «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ» را در مقابل «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ» می‌گذاریم «إِنَّا» در مقابل «إِنَّا» و «أَعْطَيْنَاكَ» در مقابل «أَنْزَلْنَاهُ» و «کوثر» در مقابل «فی لیلۃ القدر» قرار می‌گیرد.

در روایت امام صادق علیه السلام می‌خوانیم: «عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) أَنَّهُ قَالَ فِي (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ): اللَّيْلَةُ فَاطِمَةُ وَ الْقَدْرُ اللَّهُ فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ الْخَلْقَ فُطِمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا - منظور از «لایله» در سوره قدر، فاطمه و منظور از قدر، الله است، پس هر کسی فاطمه را شناخت، آن گونه که سزاوار شناختن است، به درستی که شب قدر را درک کرده است و غیر از این نیست که فاطمه، فاطمه نامیده شد، به خاطر اینکه خلق از شناخت و معرفت او بریده شده اند.» (بحار/ج ۴۳ ص ۶۵)

از مقایسه آیه اول سوره کوثر و آیه اول سوره قدر (بعد از بسم الله الرحمن الرحيم)، می‌توانیم این طور نتیجه بگیریم که :

همه آنچه خداوند در عالم امکان آفریده است عطای او «أعطیناک» است و این عطا نور وجود پیامبر (ص) «أنزلناه» است که قرآن کتاب وجود او و مشتمل بر همه حقایق و ثقل اکبر است و «کوثر» در مقابل «فی لیلۃ القدر» وجود فاطمه اطهر ثقل اصغر است؛ بخاطر خود او و آنچه از مسیر وجود او و فرزندان پاکش پا به عرصه وجود می‌گذارند و معرفتی که از خداوند عرضه می‌کنند که قدر نهفته در لیلۃ قدر است.

اگر بگوئیم قرآن و عترت اصل همه هستی‌ای است که خداوند، آفریده و دیگران از فیض وجود آنها هستی و حیات می‌گیرند، سخنی دور از صواب نگفته ایم بلکه عین حقیقت است .

عنوان: پیام سوره مبارکه کوثر

پیام سوره مبارکه کوثر در این نگاه این است که ای بندگان خدا و ای سکنه‌ی عالم ، خداوند پیامبر و عترتش را جان و حقیقت شما قرار داد که همان میل به پاکی‌ها و زیبایی‌های هستی و حیات در فطرت شماست که عشق و محبت به رسول خدا و اهل بیت اوست و تنفر از پلیدیها و زشتیها که تنفر از دشمنان پیامبر و آل اوست .

هر چه گویم عشق از آن باشد فزون مطلقست از کیف و کم و چند و چون

راست گویم عشق مصداق حق است در حقیقت عشق حق مطلق است

خداوند قرآن را به عنوان نسخه‌ای کتبی از انوار پاک وجود پیامبر و اهلبیتش علیهم السلام به دست شما داد تا سرمایه و ثروت نهفته در درونتان را و جهان بیرون از وجودتان را که همه از برکات وجود این ذوات مقدسه است دائماً بخوانید و مرور کنید و کاری جز استخراج این گنج نهفته در درونتان، شما را به خود مشغول نکند که خسارت دنیا و آخرت خواهد شد.

حال بنگرید که شما به چه کار مشغولید و از شما چه خواسته‌اند؟

افسوس که عمری پی اغیار دویدیم از یار بماندیم و به مقصد نرسیدیم
شاهان فقیران درت روی مگردان بر درگهت افتاده به صد گونه امیدیم

عنوان: نگاهی به شأن نزول

مفسران از ابن عباس نقل کرده‌اند، سوره کوثر درباره سخن "عاص بن وائل سهمی" نازل شده و این موقعی بود که دید رسول خدا(ص) از مسجدالحرام بیرون می‌آید. پس در نزدیکی باب بنی‌سهم با حضرت ملاقات و گفتگو کرد، در حالی که عده‌ای از بزرگان قریش در مسجد نشسته بودند، پس چون عاص بن وائل داخل شد، گفتند: با کی صحبت می‌کردی؟ گفت: با این ابتر، و این بعد از فوت عبدالله فرزند رسول خدا(ص) از حضرت خدیجه(س) بود. رسم و عادت عرب جاهلی این بود کسی را که پسر نداشت، ابتر می‌نامیدند، پس قریش در موقع مرگ عبدالله او را ابتر و صنبور (شخصی که برادر و فرزندی نداشته باشد) نامیدند. (مجمع البیان، طبرسی، مترجمان، ج ۲۷، ص ۳۱۰ - ۳۱۱)

سوره کوثر در جواب کسانی نازل شد که طعن می‌زدند و پیامبر(ص) را بدون دنباله می‌شمردند، خداوند در این سوره آنان را بدون دنباله شمرد و فرمود که به رسول خدا "کوثر" عطا نموده است.

عنوان: مفهوم عام کوثر

کوثر مفهوم عامی دارد که در مصادیق مختلفی قابل تطبیق است، از جمله وجود پیامبر(ص)، نبوت آن حضرت، حوض کوثر و نسل کثیر و...

خداوند ابتر بودن رسولش را نفی نمود و دشمن او را "ابتر" خواند و به همین جهت ظاهرترین مصداق کوثر، نسل کثیر است که منشأ آن حضرت زهرا(ع) رضیه سلام الله علیها است.

بنابراین چرا فاطمه زهرا(سلام الله علیها) کوثر است؟

فاطمه کوثر است چون نسل پر شمار و پر برکت خاندان پیامبر اکرم (صلوات الله علیه و اله) فقط از طریق وجود با برکت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) دیده به جهان گشوده است .

فاطمه کوثر است به خاطر آنکه شریعت حقه و معارف و اخلاق الهی بوسیله او و فرزندان او جهان گستر می شود. قریب به سی و پنج هزار روایت -از طریق فرزندان صدیقه طاهره (سلام الله علیها) از ابواب مختلف اسلام از ائمه معصومین فقط در کتاب شریف وسائل الشیعه به ما رسیده است.

گر راه را از چاه باز شناسند رهروان از پرتو هدایت آل محمد است

کسب رضای حق به عمل می شود ولی شرط عمل ولایت آل محمد است

فاطمه کوثر است به خاطر اینکه در زیارت جامعه می خوانیم :بواسطه فرزندان او آسمان ها نگه داری می شود و بر زمین نمی افتد. «بکم یمسك السماء ان تقع علی الارض»

امام صادق (ع) می فرماید: «عَنْ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَ تَبْقَى الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ قَالَ لَوْ بَقِيَتْ الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ لَسَاخَتْ . - ابی حمزه گوید: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: زمین بی امام می ماند؟ فرمود: اگر زمین بی امام شود، فرو رود، (اهل خود را در خود کشد و هلاک کند)» (اصول کافی، ج ۱، کتاب الحجه، باب أَنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُو مِنْ حُجَّةٍ، ح ۱۰)

فاطمه کوثر است به خاطر اینکه فضایل و کرامات او و فرزندان تربیت بشریت را عهده دار گشته است . «يُطْمَعُونَ الطَّعَامَ عَلَي حَبِّهِ مَسْكِينًا وَ يَتِيمًا وَ اسِيرًا» (دهر/ ۱۰) اخلاص، عبادت و بندگی زهد و ساده زیستی، انفاق و ایثار ، حجاب، همسرداری، صبر و بردباري عصمت و عفت، تربیت فرزندان و...

چه خوش است صوت قرآن ز تو دلربا شنیدن به رخت نظاره کردن سخن خدا شنیدن

فاطمه کوثر است بخاطر اینکه عَن ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: «...لَوْ كَانَ الْجِلْمُ رَجُلًا لَكَانَ الْحُسَيْنَ وَ لَوْ كَانَ الْعَقْلُ رَجُلًا لَكَانَ الْحَسَنَ وَ لَوْ كَانَ السَّخَاءُ رَجُلًا لَكَانَ عَلِيًّا وَ لَوْ كَانَ الْحُسْنُ شَخْصًا لَكَانَ فَاطِمَةَ. ابْنَتِي خَيْرُ أَهْلِ الْأَرْضِ عُنُصْرًا وَ شَرَفًا وَ كَرَمًا - رسول خدا فرمود: ... اگر حلم و بردباری به شکل انسانی در آید حسین خواهد بود و اگر عقل در قالب انسانی تجسم یابد حسن خواهد شد و اگر جود و سخا انسانی شود علی خواهد بود و اگر نیکویی شخصیت یابد حتماً فاطمه می‌شود. دخترم بهترین اهل زمین است از لحاظ اصل و حسب و شرافت و کرامت» (بنابر نقل شرح احقاق الحق، آیت الله مرعشی نجفی، ج ۱۵، ص ۱۳۳)

به معراج برآید چو از آل رسولید رخ ماه ببوسید چو بر بام بلندید

فاطمه کوثر است به خاطر مصحف فاطمه (سلام الله علیها) که سرچشمه جوشان معنویت و دانش‌هاست و از طریق جبرائیل به او عطا گردیده که علم گذشته و حال و آینده در آن وجود دارد و ائمه علیهم السلام برای مسایل گوناگون به آن مراجعه دارند.

فاطمه کوثر است زیرا به مصداق "لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتَ الْاَفلاكَ وَ لَوْلَا عَلِي لَمَا خَلَقْتَكَ وَ لَوْلَا فَاطِمَةُ لَمَا خَلَقْتُكَ" (امالی صدوق، ص ۴۷۸)، خلقت پیامبر (ص) و ائمه علیهم السلام و همه کرات و سیارات و کهکشانها و مواهب خدادادی، به برکت وجودی فاطمه (س) گره خورده است.

فاطمه کوثر است به خاطر اینکه در شدت عذاب آخرت که از گرفتاری آن، پدر، پسر را فراموش می‌کند و پسر پدر را و برادر، برادر را کنار عرش می‌ایستد. پیراهن خونین حسین (ع) را باز می‌کند، روی سرش می‌کشد. جبرئیل می‌آید، می‌گوید: «خدا به تو سلام می‌رساند و می‌گوید: «سُلی حاجتک»، هر چه می‌خواهی بخواه!» اولین کلمه ای که فاطمه (ص) می‌گوید: یا ربّ شیعتی» (فرائد المسطین، ج ۲، ص ۶۶)

یا رب بمحمد و علی و زهرا یا رب بحسین و حسن و آل عبا

کز لطف برآر حاجتم در دوسرا بی منت خلق یا علی اعلی

